

Warszawa, dnia 1.07.2003 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

36120

RPO-426316-IX-913/02/WK

Pan
Leszek Miller
Prezes Rady Ministrów

Szanowny Panie Premierze,

Wpływają do mnie skargi od pracowników i funkcjonariuszy izb celnych oraz reprezentujących ich interesy związków zawodowych, w których podnoszony jest problem wprowadzenia aktem wewnętrznym, jakim jest decyzja Szefa Służby Celnej nr 17 z dnia 27.08.2002 r. w sprawie wdrożenia jednolitych procedur ograniczających możliwości zachowań korupcyjnych w Służbie Celnej - ograniczeń, które naruszają prawa i wolności funkcjonariuszy celnych.

Zwracający się do mnie celnicy podnoszą, iż aktem administracyjnym Szef Służby Celnej wprowadził zakaz używania w trakcie służby prywatnych telefonów komórkowych i obowiązek zgłaszania przez przystępujących do wykonywania czynności służbowych posiadanej przy sobie kwoty pieniężnej o wartości przekraczającej 200 zł. W przypadku posiadania takiej kwoty, przełożony ma obowiązek przeliczenia pieniędzy i wpisania ich wartości do ewidencji.

Z uzyskanej od Szefa Służby Celnej odpowiedzi (kopia pisma i decyzji w załączeniu) wynika, iż tego rodzaju obostrzenia zostały wprowadzone w związku z programem rządowym - Strategia antykorupcyjna, który zobowiązywał przełożonych poszczególnych formacji mundurowych do wprowadzenia do końca 2002 r. procedur ograniczających możliwość występowania przestępstw korupcji. Z kolei, przeprowadzone przeze mnie postępowanie wyjaśniające wykazało, iż prace nad podobnymi

uregulowaniami prowadzone są w Komendzie Głównej Straży Granicznej i Komendzie Głównej Policji.

Pragnę w tym miejscu zaznaczyć, iż tak daleko posunięta ingerencja organu administracji publicznej narusza dobra osobiste i wolności obywatelskie, podlegające ochronie prawnej i nasuwa wątpliwości co do zgodności z art. 31 Konstytucji, który określa, iż ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Tymczasem prawa funkcjonariuszy w tym przypadku zostały ograniczone na podstawie aktu wewnętrznego mającego charakter okólnika. Obowiązek zgłaszania posiadania kwoty pieniężnej przekraczającej wartość 200 zł. może być sprzeczny z art. 51 Konstytucji stanowiącym, iż nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby i stanowić klasyczny przykład nadużycia władzy przez organ administracji publicznej. Zastanawiające jest także jakiego kryterium użył Szef Służby Celnej ustalając kwotę progową w wymiarze przekraczającym 200 zł.

Z kolei, zakaz używania telefonów prywatnych w miejscu służby nasuwa wątpliwość co do jego zgodności z art. 49 Konstytucji, który zapewnia wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony. Postanowienia tego artykułu dotyczą ważnego uprawnienia człowieka, jakim jest prawo do komunikowania się. Jest to prawo pojmowane bardzo szeroko, gdyż obejmuje ono różne formy komunikacji między ludźmi. Mieści się w nim tajemnica korespondencji, tajemnica rozmów telefonicznych, a także innych form przekazu. Wynika stąd m. in. zakaz stosowania podsłuchu telefonicznego, wprowadzania cenzury korespondencji, czy też wchodzenia w inny sposób w krąg wiadomości dotyczących życia, interesów i działań innych osób. Posiadanie bezprzewodowego aparatu telefonicznego (jakim jest komórka) stanowi obecnie standard powszechnie używanego urządzenia telekomunikacyjnego. Z punktu widzenia zacytowanego wyżej przepisu konstytucyjnego, dopuszczalne byłoby jedynie wprowadzenie zakazu korzystania z telefonu służbowego dla celów prywatnych. Oczywiście nagannym i niezgodnym z prawem byłoby nadużywanie przez funkcjonariuszy możliwości korzystania w trakcie służby z prywatnego telefonu komórkowego. Tym niemniej występują zdarzenia losowe i sytuacje dotyczące życia prywatnego, gdzie istnieje konieczność odebrania wiadomości z komórkowego telefonu prywatnego. Jest to uzasadnione także i tym, że telefony w miejscu pracy powinny być wykorzystywane do celów służbowych, a nie do prowadzenia rozmów prywatnych. Stąd też osobom prywatnym i innym instytucjom nie udostępnia się numerów telefonów, gdzie wykonywana jest praca lub pełniona służba. Za nadużywanie z prawa do korzystania z prywatnego telefonu komórkowego niewątpliwie przewidziana jest odpowiedzialność dyscyplinarna

funkcjonariuszy celnych określona w rozdziale 12 ustawy z dnia 24 lipca 1999 T. o Służbie Celnej (Dz.U. Nr 72, poz. 802 z późn. zm.). Przepis art. 62 ust. 1 tej ustawy określa, że funkcjonariusze celni ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną za naruszenie obowiązków służbowych. Karami dyscyplinarnymi w Służbie Celnej są: upomnienie, nagana, nagana z ostrzeżeniem, przeniesienie na niższe stanowisko lub obniżenie stopnia służbowego, zakaz podwyższania stopnia służbowego przez 2 lata, zakaz zajmowania stanowisk kierowniczych przez 2 lata oraz wydalenie ze Służby Celnej. Z powyższego wynika, że istnieją określone ustawowo środki prawne do karania niezdiscyplinowanych funkcjonariuszy celnych. Problem sprowadza się do tego, żeby organy stosujące prawo w sposób prawidłowy z nich korzystały, a nie żeby były dodatkowo wprowadzane wątpliwe z konstytucyjnego punktu widzenia przepisy.

Szanowny Panie Premierze pragnę zaznaczyć, iż rozumiem cel w związku z którym wprowadzono tego rodzaju regulacje prawne oraz zapewnić, że popieram działania antykorupcyjne Rządu zmierzające do likwidacji takich przestępstw jak: udostępnianie osobom niepowołanym wiadomości niejawnych czy czerpanie nieuzasadnionych korzyści materialnych z tytułu zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji. Sam dostrzegani potrzebę wprowadzenia odpowiednich zmian legislacyjnych zmierzających do eliminacji tego rodzaju zjawisk, które stworzyłyby jasne podstawy do działań w ramach zamierzonej Strategii antykorupcyjnej. Jest to potrzebne ze względu na interesy finansowe Państwa, jego bezpieczeństwo oraz wiarygodność. Jednakże przepisy regulujące ten problem powinny być zgodne z Konstytucją i innymi przepisami prawa, a wyżej opisywane regulacje nie spełniają tych norm.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 14 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. - Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147), uprzejmie proszę Pana Premiera o rozważenie podjęcia w trybie nadzoru działań zmierzających do uchylenia kwestionowanych przepisów. Będę wdzięczny za poinformowanie mnie o zajętych przez Pana Premiera stanowisku.

zał. 2

Z wyrazami szacunku

/-/